

BUDAPEST FŐVÁROS XVI. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐJE

Készült a 2022. október 19. napján tartandó Képviselő-testületre

Készítette: Mizsei László önkormányzati képviselő

Tárgy: Javaslat kegyeleti park létrehozására

Tisztelt Bizottsági tag,

Mindenszentek és halottak napja közeledtével a megemlékezés időszakát éljük meg. Úgy gondolom, hogy ezen jeles napok kiváló alkalmat nyújtanak egy kertvárosi kegyeleti park létrehozásáról való döntéshez.

Modern korunkban a halál már nem a mindennapjaink része. Kegyeleti szokásaink kihálófélben vannak, pedig őseink, felmenőink emlékének ápolása erkölcsi kötelességünk. „Ha tudni akarod, hogy egy nemzet mennyire becsüli meg a múltját, nézd meg a temetőjét” – írta Széchenyi István. Márpedig, ha szétnézünk a volt rákosszentmihályi temetőben, úgy tűnhet, hogy Kertváros nem nagyon becsüli a múltját.

A pár éve felújított első világháborús katona sírokon és a tavaly bekerített Izraelita részen kívül a terület siralmas, elhanyagolt állapotban van. A kriptasor romokban, a sírjelek javarészét megrongálták, vagy magától dőlt ki és egy komoly kiterjedésű illegális személtlerakó is található a területen.

A jobb sorsra érdemes területtel 5-6 évvel ezelőtt kezdtem behatóbban foglalkozni, még mielőtt a körzet Önkormányzati képviselője lettem. Megkapott az egyedi hangulata és a természetközeli állapota. Egy tájépítész ismerősöm adta az ötletet melyet ezúton terjesztek a tisztelt testület elé.

Az országban több kegyeleti parkot is találhatunk melyek szinte ahány van belőlük, annyi félék. (a teljesség igénye nélkül: Dunakeszi, Galgahévíz, Petőháza, Felsőzsolca, Törökbálint, Kistelek) Talán az egyetlen dolog ami összeköti őket, hogy valamilyen volt temető területén jöttek létre. A nagyobb részük egyszerű parkként funkcionál, de vannak összetett koncepció szerint létrehozottak is, mint például a kisteleki néprajzi kegyeleti témapark. Az általam javasolt koncepció valahol ezek közt van félúton.

Elképzeléseim szerint a leendő kegyeleti parknak hármas funkciója lenne, mindhárom ma is működik, de érdemes lenne ezeket jobban kihasználhatóvá tenni úgy, hogy mégse csináljunk belőle búcsújáró helyet. Ugyanis a környéken lakók továbbra is élvezni akarják a nyugalmat, amit a hely biztosít számukra és ez olyan szempont, amit feltétlenül figyelembe kell vennünk.

Első funkció: Ökológiai szolgáltatások.

A területet a temető funkció megszűnése után elkezdte visszahódítani a természet. A környék mikroklimájának alapja azon fásszárú növények nagy mennyisége, ami nem mellesleg fontos része-feltétele a terület és a környék biológiai sokféleségének. Miután sikerült elérnem, hogy legyen a kerületnek főkertésze, az első adandó alkalommal kivittem és megmutattam neki a területet. A segítségével készült el az a dendrológiai felmérés, ami a terület fásszárú növényeit veszi számba, de az állatvilág felmérése még várat magára. Ezzel kapcsolatban megkerestem a Magyar Biodiverzitás-kutató Társaságot akik a leendő Szitakötő park előzetes felmérését végezték és szívesen vállalnák. Véleményem szerint a terület nem igényel komolyabb beavatkozást, legfeljebb pár invazív növény eltávolítását vagy ritkítását, (lásd: elburjánzott

akácok a terület észak-keleti részén, bálványfák kivágása) az esetleges előregedett, balesetveszélyessé vált fák kivágását.

Második funkció: Rekreáció.

A területet jelenleg is használják a környékbeli rekreációs céllal, de előfordult már, hogy óvodás, vagy iskolás csoport fordult itt meg. Alapjában a nyugalomban sétálni akarók járnak ide, de a környékbeli kutyasok is szívesen látogatják. Padok, ülőhelyek elhelyezésével és néhány stabilizált felületű úttal lehetne elősegíteni a kikapcsolódni vágyók kényelmét és a harmadik funkciót.

Harmadik funkció: Kegyelet.

Annak ellenére, hogy a terület már nem aktív temető, még mindig vannak, akik egyes sírokhoz kijárnak gondozás, vagy megemlékezés céljából. Halottak napja és mindenszentek környékén rendszeresen járnak ki ide olyanok, akik szeretteikről szeretnének megemlékezni egy mécses gyújtással akkor is, ha nem itt vannak eltemetve, ami egy meghatározó szép szokás. Ezt egy ökomenikus emlékművel lehetne támogatni. A kegyeleti kultúránk ápolása érdekében tehetnénk más lépéseket is, a temetkezési szokások bemutatásával, de erről még lesz szó később.

A leendő kegyeleti park területének és környékének leírása:

A volt rákosszentmihályi köztemető a 113257 helyrajzi számú Önkormányzati tulajdonú és 113258 helyrajzi számú, a Budapesti Zsidó Hitközség tulajdonában álló területeket foglalja magába. Besorolása a Kerületi Építési Szabályzat (KESZ) Szabályozási Terv (SZT) szerint: Kb-T/XVI/1 Különleges, beépítésre nem szánt terület – temető. Zkp/XVI Zöldterület – közpark.

A Főváros Településszerkezeti Terve szerint Kb-T temető. Kb-Rek-1 Rekreációs célú, jelentős zöldfelületű terület (Kb-Rek-1) területfelhasználási egységbe tartozik. (Időbeni korlátozással és/vagy anyagi ellenszolgáltatással igénybe vehető, nagy zöldfelülettel rendelkező szabadtéri sport-, pihenő- és játszóterületek, valamint rendezvényterek. A zöldfelületi intenzitás megtartása érdekében a területfelhasználási egységekre vonatkozóan 60% a legkisebb zöldfelületi átlagérték.)

A területet jobb és baloldalt a 113252/-2-3-4-5-6-7-8 és a 113259, 113260, 113261, 113262/1, 113262/2 helyrajzi számú magántulajdonú, telken belüli kötelező zöldfelületként nyilvántartott telkek határolják, valamint a Rozsos utca elvi vonalától hátrafelé a 118501 helyrajzi számú Ek/XVI/4 közjóléti erdőterület besorolású terület határolja. (1. számú melléklet)

A terület elsődlegesen a Temető utcából közelíthető meg, de van egy-egy gyalogos bejárat is a Rákospalotai határút és a Gusztáv utca felől is. Ezeket a későbbiekben is szükséges lenne fenntartani.

A terület közepén található a volt ravatalozó épülete és a mellé épült „raktárkomplexum”, ami enyhe favella hangulatot idéz. Bár az épület igen leromlott állapotú, véleményem szerint lakhatásra csak igen nagy fenntartásokkal használható, de jelenleg is hárman élnek benne. Ez nem akadályozná a kegyeleti park funkciót, sőt mivel most is egyfajta „önkéntes temetőgondnoki” feladatot látnak el, a később létrehozott kegyeleti park hivatalos gondnokai is lehetnének. (az épülettel és a benne lakókkal kapcsolatos információk a 2. számú mellékletben találhatók)

Magát a területet a Kerületgazda Szolgáltató hivatott rendben tartani, de erre csak igen kis kapacitásuk jut. Nekik és néhány civilnek köszönhető, hogy a katonasírok és a bejáratú út szűk környéke aránylag rendezetten néz ki. A terület legproblémásabb részei a volt Izraelita temetőrész melletti illegális szemétkerakó és a kriptasor az összetört tetejű és szeméttel

telehordott sírokkal, mely nem csak lehangoló látványt nyújt, de kifejezetten balesetveszélyes és kegyeletsértő is. (képek a területről a 3. számú mellékletben találhatók)

A volt Izraelita temető rész a terület $\frac{1}{4}$ -ét teszi ki. (113258 HRSZ) Bekerítésére azután került sor, hogy két év után sikerült felvennem az illetékes Budapesti Zsidó Hitközség egy tagjával, nevesen Dr. Goldberger Tamással a kapcsolatot. Amikor a kegyeleti park tervemmel kapcsolatban meglátogattuk az Izraelita részt, egy érdekes illegális „síremlékre” lettünk figyelmesek, ami aztán beindította azt a folyamatot, aminek az lett a következménye, hogy teljesen körbekerítették a területüket és csak előre egyeztetett időben lehet látogatni. Itt érdemes megjegyezni, hogy megbeszélésünk alapján a Budapesti Zsidó Hitközség illetékesei vállalták, hogy amennyiben a kegyeleti park megvalósul, bekerítésre kerül és nyitvatartással rendelkezik majd, szívesen részei lennének a parknak és nyitva hagynák az ajtót. (4. számú melléklet)

Javaslataim a leendő kegyeleti parkkal kapcsolatban, a kegyeleti park koncepció részelemei:
A már említett hármas funkció (Ökológiai szolgáltatások, Rekreáció, Kegyelet) biztosításához a következőket javaslom:

- a terület bekerítése, zárhatóvá tétele, a további rongálások és szemétkerakások elkerülése végett, valamint a Budapesti Zsidó Hitközség kérésének eleget téve.
- Kegyeleti fasorok létrehozása, kapjon minden már elhunyt, vagy posztumusz kitüntetett kerületi díszpolgár egy dedikált fát, rajta a nevével, a Kertvárosi Olimpiatörténeti Fasor mintájára. (amennyiben lehetséges, a temetőkre általában jellemző vadgesztenyék ültetésével létrehozva)
- Lapidárium, sírjeltípológiai céllal, a volt temető területén található immár gazdátlan sírjelekből összeállítva, bemutatva mi jellemző az egyes sírjelekre elhelyezkedés, felekezet, anyag, forma, technika szerint.
- Ökomenikus kegyeleti emlékmű - emléktérület, azoknak, akik halottak napján (vagy bármilyen más alkalommal) nem tudják felkeresni az elhunytjaikat (pl. vidéken) itt helyezhetnének el egy mécset, egy szál virágot megemlékezés gyanánt. Leülhetnének pár percre megemlékezni.
- Információs táblák, rajtuk a felekezetek temetkezési szokásairól és a temetővel kapcsolatos érdekesebb információkkal.

Feladatok a kegyeleti park létrehozásával kapcsolatban:

1. Földmérés, a terület pontos határainak kijelölése.
2. A terület bekerítése két zárható mellékkapuval és egy főkapuval.
3. A területen található szemétkerakó felszámolása.
4. A temetővel kapcsolatos minden helytörténeti információ begyűjtése.
5. A sírok-síremlékek leltárba vétele, esetleges hozzátartozók megkeresése.
6. A park állatvilágának felmérése.
7. Tereprendezés.
8. A kriptasor helyreállítása
9. Szilárdított felületű utak kivitelezése.
10. Tervpályázat kiírása a parkra.

Direkt nem írtam be a feladatok közé a környéken lakók megkérdezését a leendő kegyeleti parkról, mert ez már megtörtént. 2022.05.08. és 07.01. között végig jártam az összes közvetlenül érintett utca (Rákospalotai határút, Besztercebányai utca, Rimaszombat utca, Temető utca, Bártfa utca, Máramarosi utca, Gusztáv utca a Szlovák út és az érintett terület közti részét. 55-en írták alá a következő szöveggel futó aláírásgyűjtő íveket: „A területközvetlen környékén lakóként ezúton támogatom, hogy a volt szentmihályi temetőből kegyeleti park kerüljön kialakításra.” Az elérték és megkérdezettek közül csak 3 fő volt, aki nem írta alá, kettőt nem érdekelt a téma és egy idős hölgy sajnos nem tudott eljönni a kapuig. Az 55 támogató aláírást tartalmazó aláírásgyűjtő ívet adatvédelmi okokból nem csatoltam az előterjesztéshez, de a testületi ülésen minden érdeklődőnek megtudom majd mutatni.

A kegyeleti park létrehozásának anyagi vonzatai:

Javaslom, hogy a park több lépcsőben kerüljön megvalósításra. Az első körben a fentebb felsorolt feladatokra kell fedezetet biztosítani a 2023-as költségvetésben. Pontos összeget a jelenlegi gazdasági helyzetben nem tudok megjelölni, csak nagyságrendieket. A feladatok majdnem fele „házon belül” is megoldható. A temetővel kapcsolatos minden helytörténeti információ begyűjtése, a sírok-síremlékek leltárba vétele, esetleges hozzátartozók megkeresése épp profilba vág a Kertvárosi Helytörténeti és Emlékezet Központnak és erről már folytattunk is megbeszéléseket. A tereprendezésben és a területen található szemétkerakó felszámolásában a Kerületgazda Szolgáltató munkájára számítok, mivel amúgy is a feladataik közé tartoznak. A maradék pontok összértéke nagyságrendileg 250-300 millió Forint lehet. Ezek közül a legfontosabbak az 1,2,3,6 a legfontosabbak, a többi végső soron áthúzódhat a 2024-es költségvetési évre.

Budapest, 2022. október 17.

Mizsei László
önkormányzati képviselő